

Consideracions al document *Bases de la reforma del Codi Civil de Catalunya, en matèria de suport a l'exercici de la capacitat jurídica*

La Federació de Persones Sordes de Catalunya (FESOCA) ve a realitzar les següents aportacions en el marc del procés de participació que ha impulsat la Direcció General de Dret i d'Entitats Jurídiques del Departament de Justícia:

La revisió del Codi Civil de Catalunya per mitjà de la realització d'un esborrany d'avantprojecte de llei preveu que per fer efectiu el dret a la capacitat jurídica i la presa de decisions de les persones amb discapacitat en condicions d'igualtat requereix de l'adopció de **mesures d'assistència i/o de suport**. Aquestes mesures han d'adoptar-se conforme a la dignitat, a la voluntat i a les preferències de la persona i s'han d'interpretar de manera restrictiva i subsidiària per regir la persona i els seus béns.

La modificació de la capacitat que va plantejar el primer esborrany, i a l'actualitat, el text final de les bases, s'ha de veure en sentit positiu i ha de posar a la persona en el centre de la presa de decisions. En aquest sentit i per tal que això sigui així tot el procés de modificació de capacitat així com totes les accions encaminades a l'assoliment de l'autonomia personal han de quedar garantits per l'accessibilitat comunicativa. És per això que la revisió Codi Civil de Catalunya ha d'incloure la **regulació del suport a la comunicació**, tal i com esmenta, però no detalla, la base 1ª (definició).

Es fa del tot imprescindible adoptar una **mirada globalitzadora** en el sentit que la revisió de la present llei ha de tenir en compte les diferents discapacitats (sensorial, física, intel·lectual i mental). No obstant, aquesta mirada globalitzadora ha de passar necessàriament per tenir en compte les **singularitats de cada tipus de discapacitat i de les seves necessitats** ja que contemplar l'heterogeneïtat de la condició humana és consubstancial a l'èxit en el disseny i implementació de les diferents normatives.

En aquest sentit és del tot necessari que es defineixin els termes clau de la normativa relativa a la modificació de la capacitat jurídica i analitzar quines situacions existeixen en relació a les diferents figures jurídiques de la tutela, curatela i la resta d'institucions tutelars. Per tant, cal partir d'un nivell de concreció i s'ha de diferenciar quan és necessari contemplar l'**accessibilitat** i quan l'existència **d'ajustos raonables**.

Com a entitat considerem que les **mesures d'assistència i/o suport s'han de concretar** per tal de fer efectiu l'esmentat dret a la capacitat jurídica i la resta de decisions de les persones amb discapacitat. A sensu contrari, fórmules excessivament generals poden fer caure en el parany de l'ambigüïtat i la laxitud amb la conseqüent desprotecció en aquesta matèria tan sensible. Com a entitat representativa del col·lectiu de persones amb discapacitat sensorial pretenem il·lustrar **diferents situacions** que requereixen diferents mesures d'assistència i/o suport.

Aquestes mesures d'assistència i/o suport, en el cas de les persones sordes i sordcegues, han de contemplar necessàriament els **sistemes de comunicació utilitzats** donat que l'exercici de drets, la presa de decisions i, en definitiva, el lliure desenvolupament de la personalitat ha de ser **accessible i donar-se en igualtat de condicions**. Val a dir que el col·lectiu de persones sordes i sordcegues constitueix un col·lectiu heterogeni amb les seves característiques i necessitats específiques, com hem avançat, pel que el suport a l'exercici de la capacitat jurídica ha d'incloure, segons els casos, mesures d'assistència i/o de suport a la comunicació, d'aquí que sigui del tot imprescindible indicar les partícules conjuntives "i/o".

Hi ha situacions en que les persones amb discapacitat sensorial tindran dificultats per entendre el contingut i significat dels actes jurídics que les vinculen i no sabran què volen i per tant caldrà un complement a la seva capacitat per mitjà de mesures d'assistència i que els operadors jurídics s'expressin de tal manera que els seus missatges siguin comprensibles, i en d'altres situacions les persones sí sabran què volen però necessiten, dels operadors jurídics, que els actes jurídics que les vinculen siguin accessibles comunicativament, per mitjà de mesures de suport a la comunicació, i en d'altres situacions, per les seves característiques necessitaran d'ambdós tipus de mesures.

En aquest sentit, hi haurà continguts d'actes jurídics que requeriran el suport d'un professional, que pot ser **l'intèrpret de llengua de signes**, que reproduïx completa i fidelment els continguts lingüístics i no lingüístics per tal de fer possible el dret a la capacitat jurídica de manera accessible, i amb aquest suport professional a la comunicació, la persona estarà en condicions d'igualtat que la resta, no només per entendre el seu contingut dels esmentats actes jurídics sinó per conèixer i comprendre tot el seu abast i conseqüències.

També, les persones sordes que es comuniquen en llengua oral, requeriran de **mitjans de suport a la comunicació oral** (bucle magnètic, dispositiu FM, subtitulació, etc). A més, i segons els casos, aquesta igualtat de condicions requerirà una **mesura d'assistència, d'un instrument o auxiliar d'orientació i mobilitat**, d'una adaptació de l'entorn i/o d'un altre professional diferent a l'intèrpret de llengua de signes, com és el cas del **mediador comunicatiu** -figura professional diferent a la de l'intèrpret de llengua de signes- que realitza una intervenció comunicativa i una tasca de recolzament a la comunicació amb el mateix col·lectiu però amb perfils d'usuaris que necessiten d'un suport afegit per desenvolupar la seva autonomia personal, i que no realitza un servei d'interpretació .

Així, les persones sordes usuàries de la llengua de signes -per tal de fer efectiu el seu dret a la capacitat jurídica – han de comptar amb un **intèrpret de llengua de signes** per accedir al contingut i conseqüències dels actes que els vinculen, dels que sorgeixen drets i que impliquen obligacions. Així també, les persones sordcegues usuàries de la llengua de signes i d'altres sistemes signats i alfabètics han de comptar amb un **guia-intèrpret**, pels mateixos motius.

També, les persones sordes, sordcegues i amb dificultats de la parla, llenguatge i/o comunicació, amb una manca d'autonomia personal, amb sistemes bàsics de comunicació, o que utilitzen sistemes de comunicació –signats com la LS a diferent distància i

posicionament, alfabètics com les majúscules al palmell de la mà o el dactilològic al palmell o el Braille, o basats en la comunicació en llengua oral, entre d'altres- també han de comptar amb **professionals, recursos i suports a la comunicació específics i adients** a les seves característiques i necessitats comunicatives.

I que les persones sordcegues pel fet de la seva sordceguesa hauran de comptar, a més, amb aquells **instruments i auxiliars d'orientació i mobilitat** (gos pigall, bastó blanc i vermell, etc) requerits i indispensables per tal de desenvolupar-se en un entorn accessible.

Tradicionalment entre el col·lectiu de persones sordes, i encara més, de persones sordcegues, s'ha produït un **abús de poder i una situació de vulneració de drets fonamentals** per manca d'accés a la informació i a la comunicació en determinades gestions de la vida diària i en d'altres ocasions s'han vist abocades a un **comportament passiu i mediatitzat**, no volgut o inconscient, per la seva banda, al no produir-se una **accessibilitat comunicativa** en condicions d'igualtat i/o al no produir-se els **ajustos raonables** dels que parla la normativa, cosa que ha fet que tercers hagin pres les decisions per ells.

En no disposar de mesures d'assistència i/o suport a la comunicació per exercir els seus drets ha provocat una violació de drets fonamentals, una desigualtat en el tracte i la consideració de les persones sordes i sordcegues com a ciutadanes amb una manca de capacitat jurídica plena. Així, urgeix un **canvi de model** en la consideració de la discapacitat i una eradicació de les barreres actitudinals, detonants en alguns casos, de situacions jurídicament indesitjables.

Habilitar l'entorn per facilitar la comunicació en termes d'igualtat ha d'erigir-se en un recurs bàsic i imprescindible per afavorir l'adquisició del llenguatge humà i el desenvolupament de la comunicació de les persones sordes, sordcegues i de les persones amb d'altres dificultats comunicatives. Només si es garanteix de base l'accés a la informació i a la comunicació en termes d'igualtat es podrà fer efectiu el dret a la capacitat jurídica amb totes les implicacions que comporta seguint el model que proposa l'esborrany del Codi Civil de Catalunya.

Cal afegir també que són conegudes les **pràctiques judicials i notarials** de declaracions d'incapacitat de persones en supòsits on la única limitació existent per a comprendre el contingut i abast dels actes jurídics és una limitació comunicativa imposada institucional i socialment.

Cal afegir que també és coneguda la **prohibició legal d'atorgar testament** a les persones amb discapacitat sensorial sense testimonis, que va quedar buida de contingut arran de la reforma del 2019, després de molts anys de reivindicar que aquesta prohibició constituïa una discriminació directa que tenia el seu origen en un text normatiu de calat.

Cal afegir també que és coneguda la restricció del **dret a exercir de membre del jurat** basada en una situació de discapacitat, derogada també amb la reforma estatal del 2017, o l'abús de poder en la signatura d'actes jurídics notarials sense el dret a l'accessibilitat comunicativa donant validesa a les opinions i intervencions d'acompanyants i no a la del propi subjecte de drets.

En definitiva, són només alguns exemples que han comportat **anul·lar la capacitat jurídica de les persones amb discapacitat sensorial**, en general, i de **les persones sordes**, en concret, tot comportant una desigualtat davant la llei i una desigualtat real i efectiva amb les greus conseqüències que això pot comportar a l'hora d'exercir la seva capacitat jurídica.

Com a conclusió, **s'ha de garantir el suport a la comunicació en l'exercici de la capacitat jurídica de les persones sordes**, per evitar una discriminació i una manca d'accessibilitat comunicativa, tal i com prohibeix la Convenció de la ONU dels drets de les persones amb discapacitat –i normativa complementària sobre la matèria- tot apostant per un funcionament dels servies públics i privats en matèria civil, així com una societat inclusiva que **tracti les diferències de manera diferent** erradicant el conjunt de barreres actitudinals existents a l'actualitat.

El **suport a la comunicació** no ha de ser una disposició genèrica continguda a la futura regulació. Som conscients que estem en un moment incipient de la futura reforma del llibre segon del Codi Civil de Catalunya però ja des del principi volem posar de manifest, que la discapacitat o el conjunt de capacitats diverses **engloba a col·lectius diferents de persones amb característiques i necessitats diferents**.

Per tant, una previsió genèrica del terme *suport a la comunicació* -enunciat a la base 1ª del text final de l'esborrany de bases- no només **no respecta** el principi de condicions mínimes d'accessibilitat que preveu la normativa relacionada amb la discapacitat sinó que **rebaixa el significat i abast d'aquest principi**, és per això que en el marc del procés de participació obert, sol·licitem:

-Que tinguin per presentades **les nostres consideracions, que les estudiïn i que les incorporin en la futura reforma en matèria civil**.

-Que conforme es vagi avançant en el procés legislatiu de reforma de la legislació en matèria civil de referència **vagin concretant el terme suport a la comunicació**.

-Que durant la tramitació del procediment legislatiu de reforma, en cas de **dubtes i aclariments, consultin** i demanin **assessorament** a les diferents entitats representatives dels col·lectius de persones amb discapacitat, com la nostra entitat, per anar concretant la regulació jurídica de la capacitat jurídica de les persones amb discapacitat.

Barcelona, 21 setembre 2020